

Державна служба статистики України

СХВАЛЕНО

Рішення Комісії з питань
удосконалення методології
та звітної документації
(протокол від 03.11.2017 № 21)

**СТАНДАРТНИЙ ЗВІТ З ЯКОСТІ
ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ
"ОХОРОНА АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ"
3.01.00.01**

електронна пошта: O.Boretska@ukrstat.gov.ua
телефон: (044) 287-12-22
керівник ДСС: Борецька О. Ю.

Київ – 2017

Зміст

	Стор.
1. Вступ.....	3
2. Компоненти якості державного статистичного спостереження.....	4
2.1. Відповідність.....	4
2.2. Точність.....	5
2.3. Своєчасність та пунктуальність.....	6
2.4. Доступність та зрозумілість.....	7
2.5. Послідовність та зіставність.....	8
2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів.....	9
2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів.....	10
2.8. Конфіденційність, прозорість та захист.....	10
3. Заключна частина.....	12

1. Вступ

Стандартний звіт з якості державного статистичного спостереження з охорони атмосферного повітря (далі – звіт) підготовлено з метою інформування користувачів стосовно основних критеріїв та індикаторів якості його результатів.

Звіт містить загальну інформацію, яка не залежить від результатів за конкретний період державного статистичного спостереження "Охорона атмосферного повітря" (далі – ДСС, спостереження), а визначена чинною методологією, процедурами обробки даних тощо. Звіт є відправною точкою для підготовки системи звітів з якості, орієнтованих на широке коло споживачів (як на користувачів, так і на виробників статистичної інформації), задоволення їхніх потреб в інформації щодо якості даних та результатів спостереження.

Наведені у звіті компоненти якості, такі як відповідність, точність, своєчасність та пунктуальність, доступність та зрозумілість, послідовність та зіставність, відповідають принципам виробництва статистичної продукції, які визначено розділом III Принципів діяльності органів державної статистики, затверджених наказом Держкомстату від 14.06.2010 № 216.

Метою проведення спостереження з охорони атмосферного повітря є отримання даних щодо надходження забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення.

За роки незалежності ДСС реорганізовано й удосконалено згідно з міжнародними вимогами до статистичної інформації у сфері охорони атмосферного повітря. У 2008 році було запроваджено облік викидів забруднюючих речовин і парникових газів від виробничих та технологічних процесів, технологічного устаткування (установок) відповідно до рекомендацій Статистичної комісії Організації Об'єднаних Націй щодо інвентаризації атмосферних викидів (CORINAIR 2000). Крім того, удосконалено методологічні підходи до статистичного обліку викидів забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря з метою забезпечення виконання зобов'язань України за Кіотським протоколом. Так, починаючи з 2016 року, обстеження охоплюються як об'єкти, які перебувають на державному обліку за обсягами потенційних викидів забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферу, так і підприємства, установи, організації всіх видів економічної діяльності, які у процесі своєї діяльності використовують енергетичні матеріали відповідно до певних встановлених критеріїв.

У рамках виконання заходів щодо реалізації Стратегії розвитку державної статистики до 2017 року, з метою оптимізації проведення ДСС та скорочення звітного навантаження на респондентів змінено періодичність проведення спостереження з квартальної на річну (починаючи із звіту за 2014 рік).

ДСС відповідно до Довідника розділів статистики належить до розділу "Навколишнє середовище та статистика багатьох галузей" за тематикою статистичного виробництва 3.01 "Навколишнє середовище".

Нормативно-правовою основою проведення спостереження є Закон України "Про державну статистику", Закон України "Про охорону атмосферного повітря", постанова Кабінету Міністрів України від 13.12.2001 № 1655 "Про затвердження порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря" та щорічні плани державних статистичних спостережень, затверджені Кабінетом Міністрів України.

Порядок проведення ДСС визначений Методологічними положеннями з організації державного статистичного спостереження з охорони атмосферного повітря (далі – Методологічні положення), які затверджені наказом Держстату від 23.03.2016 № 44 (зі змінами, затвердженими наказом Держстату від 13.01.2017 № 9). Зазначений методологічний документ розміщений на офіційному веб-сайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) у розділі "Методологія та класифікатори"/"Статистична методологія"/"Навколишнє середовище та статистика багатьох галузей"/"Навколишнє середовище".

Спостереження проводиться за формою № 2-ТП (повітря) (річна) "Звіт про охорону атмосферного повітря" на підставі інструкції та роз'яснень щодо її заповнення.

Узагальнену статистичну інформацію, отриману за результатами ДСС, поширюють:

- у експрес-випуску "Викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення (попередні дані)";

- у статистичному бюлетені "Викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення (остаточні дані)";

- у статистичних збірниках: "Україна в цифрах", "Регіони України", "Статистичний щорічник України", "Довкілля України", "Україна";

- на офіційному веб-сайті Держстату в розділі "Статистична інформація", підрозділах "Економічна діяльність"/"Навколишнє середовище" та "Регіональна статистика"/"Навколишнє середовище".

Дані ДСС використовують для складання екологічного рахунку з охорони атмосферного повітря відповідно до Регламенту (ЄС) № 691/2011 Європейського парламенту і Ради від 06.07.2011 "Про Європейську систему еколого-економічних рахунків".

Крім того, показники ДСС використовуються при підготовці Національного кадастру антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів в Україні, відповідно до зобов'язань за рамковою конвенцією Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату за Кіотським протоколом.

На запити користувачів органи державної статистики надають наявну статистичну інформацію за результатами розробки ДСС у зведеному вигляді на паперових та електронних носіях, засобами зв'язку в порядку та на умовах, визначених Держстатом.

2. Компоненти якості державного статистичного спостереження

2.1. Відповідність

Відповідність – це ступінь, з яким результати державних статистичних спостережень задовольняють поточні та потенційні потреби користувачів.

Основними статистичними показниками спостереження є:

- обсяг викидів забруднюючих речовин і парникових газів за регіонами;
- обсяг викидів забруднюючих речовин і парникових газів за видами забруднюючих речовин;
- обсяг викидів забруднюючих речовин і парникових газів за видами економічної діяльності;
- обсяг викидів забруднюючих речовин і парникових газів у розрахунку на одну особу, на одиницю площі, на одиницю ВВП за паритетом купівельної спроможності;
- кількість повітроохоронних заходів, впроваджених у звітному році;
- обсяг витрат на заходи, спрямовані на зменшення викидів у атмосферне повітря;
- обсяги зменшення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря після впровадження повітроохоронних заходів.

Спостереження охоплює місцеві одиниці підприємств, що мають стаціонарні джерела викидів (незалежно від виду економічної діяльності), і які належать до інституційних секторів економіки "Нефінансові корпорації" (S.11), "Фінансові корпорації" (S.12), "Сектор загального державного управління" (S.13).

При проведенні ДСС використовуються Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ), Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД), Класифікація організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ), Класифікація інституційних секторів економіки України (KICE).

Статистична інформація, отримана за результатами проведення ДСС, узагальнюється за територією місцезнаходження одиниці спостереження.

У цілому по країні та регіонах динаміка основних показників охорони атмосферного повітря наявна з 1990 року.

2.2. Точність

Точність – це ступінь наближеності розрахунків до дійсних значень.

Відповідно до Методологічних положень, обстеження є несучільним основного масиву.

Формування сукупності одиниць ДСС органи державної статистики здійснюють на державному рівні щорічно.

Для формування сукупності одиниць спостереження джерелами інформації є:

сукупність одиниць державного статистичного спостереження щодо використання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти (за формою № 4-мп (річна) "Звіт про залишки та використання енергетичних матеріалів і продуктів перероблення нафти") для звіту за попередній рік;

сукупність одиниць державного статистичного спостереження з охорони атмосферного повітря (за формою № 2-ТП (повітря) (річна)) для звіту за попередній рік;

реєстр статистичних одиниць;

адміністративні дані щодо об'єктів, які перебувають на державному обліку за обсягами потенційних викидів забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферу.

Одержані первинні дані перевіряють на повноту введення, арифметичний і логічний контролі, які здійснюють автоматично засобами електронної обробки. У разі виявлення помилок дані опрацьовують з респондентами, коригують та заносять до бази даних. Опрацьовані масиви даних об'єднують, проводять аналіз отриманих зведень, у тому числі шляхом порівняння з даними попереднього року.

При проведенні ДСС методи імпутації не застосовують, сезонні коригування не здійснюють.

У випадках відсутності даних від окремих респондентів органи державної статистики виявляють причини неотримання інформації. Аналіз причин неподання звітів свідчить, що за 2016 рік не прозвітувало 5,5% одиниць спостереження. Переважна більшість випадків неотримання інформації від респондентів пов'язана з припиненням роботи підприємств, виникненням надзвичайних та непереборних обставин, зокрема проведення АТО.

2.3. Своєчасність та пунктуальність

Своєчасність – це період часу між подією або явищем, що описують статистичні дані, та публікацією цих статистичних даних.

Пунктуальність – це період часу між фактичною датою публікації даних та плановою датою, яка визначена в офіційному календарі публікації.

Терміни оприлюднення статистичної інформації та публікацій за результатами розробки спостереження визначені планом державних статистичних спостережень. Для зручності користувачів на офіційному веб-сайті Держстату розміщені Каталог офіційних статистичних публікацій, а також Календар оприлюднення інформації, де зазначені відповідні дати оприлюднення статистичних продуктів.

Оприлюднення статистичної інформації здійснюється в заплановані терміни. У випадку необхідності перенесення цих термінів на офіційному веб-сайті Держстату для користувачів розміщують відповідне повідомлення.

Офіційні статистичні публікації з охорони атмосферного повітря згідно з графіком поширення даних готують і випускають у такі терміни:

Вид публікації та назва	Заплановані терміни поширення
1. Експрес-випуск "Викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення (попередні дані)"	до 28.03
2. Статистичний бюлетень "Викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення (остаточні дані)"	до 04.05
3. Статистична інформація на офіційному веб-сайті:	
викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю у атмосферне повітря (1990-2016)	до 05.05
викиди окремих забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю у атмосферне повітря (2016)	до 05.05
викиди діоксиду сірки та оксидів азоту у атмосферне повітря (1990-2016)	до 05.05
викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю у атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення по регіонах (1990-2016)	до 05.05
викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення (інтерактивні електронні карти) (2016)	до 05.05

Збір, обробка й аналіз первинної та зведеної інформації здійснюється в такі терміни:

	Збір	Обробка	Аналіз	Оприлюднення статистичної інформації
форма № 2-ТП (повітря) (річна)	до 20 січня	до 22 лютого (попередні дані) до 24 березня (остаточні дані)	до 24 березня (попередні дані) до 28 квітня (остаточні дані)	28 березня (попередні дані) 04 травня (остаточні дані)

Запити користувачів щодо надання інформації виконуються протягом 5-ти робочих днів, що відповідає вимогам Закону України "Про доступ до публічної інформації".

2.4. Доступність та зрозумілість

Доступність – це характеристика простоти та легкості, з якою користувач може отримати статистичні дані; вона визначається фізичними умовами, за наявності яких користувачі можуть отримати доступ до статистичних даних.

Зрозумілість – це характеристика простоти та легкості розуміння користувачем статистичних даних; вона вимірюється через інформаційне середовище, в якому представлені статистичні дані, що супроводжуються відповідними метаданими.

Результати ДСС розміщуються у вільному доступі у форматах *.xls, *.pdf на офіційному веб-сайті Держстату, зокрема в розділах "Експрес-випуски"/"Навколишнє середовище", "Публікації"/"Навколишнє середовище", "Статистична інформація"/"Навколишнє середовище" та "Регіональна статистика"/"Навколишнє середовище". Також вони надаються користувачам засобами електронного зв'язку на підставі їхніх запитів.

Методологічні аспекти проведення ДСС, основні визначення викладені у відповідних методологічних положеннях з організації спостереження, які розміщені на офіційному веб-сайті Держстату в розділах "Методологія та класифікатори"/"Статистична методологія"/"Навколишнє середовище" та "Статистичні спостереження"/"Метаописи державних статистичних спостережень"/"Навколишнє середовище та статистика багатьох галузей"/"Навколишнє середовище"/"3.01.00.01 Охорона атмосферного повітря".

Контакти для отримання додаткової інформації щодо результатів ДСС, відповідного методико-методологічного забезпечення, а також довідок щодо умов розповсюдження його результатів:

адреса: 01601, м. Київ-601, вул. Шота Руставелі, 3;

телефон: (044) 287-12-22;

електронна пошта: O.Boretska@ukrstat.gov.ua;

office@ukrstat.gov.ua.

Контактна інформація для оформлення інформаційного запиту:

тел. 287-06-72, факс 235-37-39;

адреса електронної пошти: el.zapyt@ukrstat.gov.ua.

2.5. Послідовність та зіставність

Послідовність двох або більше статистичних даних означає, наскільки у державних статистичних спостереженнях, у рамках яких вони вироблялися, використовувались однакові метадані – класифікації, визначення і сукупність, що вивчається, а також гармонізовані методи.

Зіставність – це окремий випадок послідовності, коли статистичні дані відносяться до тих самих об'єктів даних, а ціль їхнього об'єднання – зробити порівняння у часі або по регіонах, або за іншими сферами діяльності.

Концепція ДСС передбачає єдині підходи до системи показників (їхнього змісту, визначень), одиниць спостереження, звітного періоду та періодичності обстеження, географічного охоплення, методів збору та обробки даних, політики перегляду даних у випадку зміни методології.

Збереження єдиної методології визначення основних показників спостереження забезпечує співставну динаміку показників щодо обсягів викидів забруднюючих речовин і парникових газів за певний період часу.

Разом з тим, починаючи зі звіту за 2015 рік, було удосконалено методологію проведення ДСС, зокрема в частині формування сукупності одиниць. Так, перелік суб'єктів, які знаходяться на державному обліку за обсягами потенційних викидів забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферу, було доповнено підприємствами, що не перебували на державному обліку, але використовували протягом року у своїй діяльності природний газ (не менше 75 тис.м³) і вугілля кам'яне (не менше 10 т), а отже здійснювали викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря. При цьому отримана статистична інформація щодо обсягів викидів за 2015 рік у цілому по країні є достатньо співставною з аналогічними даними за попередні роки, оскільки частка викидів від стаціонарних джерел забруднення підприємств, що не перебували на державному обліку і були додатково включені до сукупності, знаходиться в межах п'яти відсотків від загального обсягу викидів забруднюючих речовин і парникових газів, що не впливає суттєво на динаміку показників і в цілому дозволяє проводити їх порівняння.

2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів

Перелік користувачів інформації з охорони атмосферного повітря формують на основі листів-запитів на отримання статистичних даних, а також пропозицій щодо вдосконалення інструментарію проведення спостереження.

Користувачами інформації, яка отримана за результатами спостереження, є органи державної влади та місцевого самоврядування, науково-дослідні інститути, навчальні заклади, підприємства та установи сфери нефінансових послуг.

У серпні 2016 року Держстат провів анкетне опитування користувачів (далі – анкетне опитування) з метою вивчення ступеня відповідності потребам користувачів та визначення оцінки якості статистичної інформації щодо основних показників охорони атмосферного повітря.

Результати анкетного опитування свідчать, що статистична інформація, наведена у статистичних публікаціях з охорони атмосферного повітря, для 49% опитаних користувачів є основною або важливою складовою, для 47% –

додатковою інформацією. Крім того, 72% опитаних користувачів статистичної інформації задовольняє перелік показників із вищезазначених питань.

Основною метою використання цих даних є підготовка аналітичних матеріалів, про що зазначили 33% користувачів; моніторинг виконання загальнодержавних та регіональних програм розвитку – 23%; розроблення концепцій, стратегій, програм, нормативних актів, інших документів – 22%.

Згідно з результатами анкетного опитування, на "відмінно" та "добре" за всіма критеріями якості статистичну інформацію оцінили 72% та 82% користувачів. При цьому найбільш важливим критерієм наведеної інформації користувачі визначили "Точність/Надійність", на другому місці – "Своєчасність та Пунктуальність", на третьому – "Відповідність/Релевантність".

Про поліпшення якості інформаційного забезпечення з питань охорони атмосферного повітря порівняно з попереднім роком зазначили 34% користувачів, а 45% опитаних вважають, що вона залишилась без змін.

Більш детальна інформація за результатами анкетного опитування наводиться в повідомленні для користувачів, яке розміщено на офіційному веб-сайті Держстату в розділі "Анкетні опитування".

2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів

Держстат здійснює щорічну оцінку звітного навантаження на респондентів на підставі Методики вимірювання звітного навантаження на респондентів, затвердженої наказом Держстату України від 14.05.2013 № 149. У цілому по Україні за 2017 рік значення показника звітного навантаження на респондентів порівняно з 2016 роком за формою № 2-ТП (повітря) (річна) зменшилося на 29,7% – за рахунок зменшення кількості респондентів.

За результатами анкетного опитування для визначення звітного навантаження на респондентів середні витрати часу на заповнення форми № 2-ТП (повітря) (річна) становлять 4 год 57 хв. Більшості із числа опитаних респондентів (66%) було складно зрозуміти роз'яснення та зміст показників, підготувати інформацію та заповнити форму. Індекс задоволеності респондентів за формою № 2-ТП (повітря) (річна) становить 82 (при середньому значенні показника по державних статистичних спостереженнях 88).

Для спрощення процедури подання респондентами форми спостереження передбачено подання електронного звіту. Кількість респондентів, які подають звіти в електронному форматі, постійно збільшується. Відсоток звітів за 2015 рік становив 21,7%, за 2016 рік – 31,1%.

2.8. Конфіденційність, прозорість та захист

Знеособлення постачальників даних, конфіденційність інформації, яку вони надають, та її використання тільки у статистичних цілях мають бути

гарантовані. Органи державної статистики мають поширювати статистичні дані об'єктивно, професійно та прозоро.

Захист конфіденційної статистичної інформації є одним із основних принципів проведення ДСС.

Необхідність дотримання принципу конфіденційності статистичної інформації визначено положеннями Закону України "Про державну статистику", з урахуванням основних принципів і методів, визначених Методологічними положеннями щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, міжнародних вимог до правил конфіденційності статистичної інформації відповідно до регламентів ЄС.

У той же час, згідно зі статтею 22 Закону України "Про державну статистику" на первинні дані, отримані органами державної статистики від респондентів під час проведення державних статистичних спостережень щодо стану навколишнього природного середовища, зокрема землі, води, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу, чинників, які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та стан здоров'я людей, за винятком обмежень, встановлених законодавством, не розповсюджується заборона стосовно їх поширення органами державної статистики.

З метою реалізації даної норми наказом Держкомстату України від 03.08.2010 № 314 затверджено перелік показників державних статистичних спостережень з питань навколишнього середовища, на які не розповсюджується заборона щодо поширення органами державної статистики первинних даних а саме:

обсяги викидів забруднюючих речовин і парникових газів від стаціонарних джерел забруднення за номенклатурою хімічних речовин, що обліковуються виробничими, технологічними процесами, установками (устаткуванням);

обсяги витрат на впровадження заходів, спрямованих на зменшення викидів забруднюючих речовин і парникових газів у повітря, обсяги зменшення викидів після їх впровадження за заходами та виробничими, технологічними процесами, установками (устаткуванням).

Закон України "Про державну статистику" також визначає необхідність забезпечувати доступність, гласність і відкритість статистичної інформації, прозорість статистичної методології та статистичних методів, що відповідає міжнародним стандартам у галузі статистики. З цією метою передбачено створення системи метаданих: методичних та методологічних документів стосовно організації спостереження, його проведення, збору даних, формування інформації та її якості. Метадані спостереження оприлюднюються на офіційному веб-сайті Держстату, надаються користувачам у публікаціях і засобах масової інформації.

3. Закључна частина

Важливою умовою подальшого розвитку ДСС є забезпечення балансу між рівнем задоволення інформаційних потреб користувачів статистичної інформації, що передбачає застосування новітніх інформаційних технологій, та рівнем оптимізації процесу статистичного виробництва, а також покращення ефективності витрат та зменшення навантаження на респондентів.

З цією метою Держстат передбачає:

продовжувати перегляд методології ДСС з урахуванням європейської методології та стандартів поширення даних щодо обсягів викидів забруднюючих речовин і парникових газів, оптимізувати перелік показників ДСС;

перевести ДСС до інтегрованої системи статистичної інформації (ISCI), керованої метаданими, яка забезпечить автоматизацію та уніфікацію процесів збору, обробки та аналізу статистичної інформації, організацію зберігання та доступу до єдиного сховища даних статистичної інформації.